

Warszawa, dnia 18.03.2026

dr hab. Radosław Kurek, prof. AMFN
Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy
ul. Jerzego Godziszewskiego 1
85-075 Bydgoszcz

Recenzja pracy doktorskiej Pani mgr Dominiki Grzybacz

Zleceniodawca recenzji

Rada do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, na podstawie Uchwały nr 87/2025 z dnia 15 grudnia 2025 roku.

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne dr hab. Monikę Gardoń – Preinl, prof. AMKP pisma, z prośbą o przygotowanie recenzji rozprawy doktorskiej mgr Dominiki Grzybacz, została dołączona stosowna dokumentacja.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Dominiki Grzybacz „Pieśni na głos i fortepian Ludomira Różyckiego. Zagadnienia interpretacyjno – wykonawcze z perspektywy pianisty - kameralisty” składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu w formie papierowej i elektronicznej (w języku polskim i angielskim).

Promotorem postępowania jest dr hab. Bartłomiej Kominek, prof. AMKP, a promotorem pomocniczym dr Maciej Negrey.

Na dzieło artystyczne składają się interpretacje następujących pieśni Ludomira Różyckiego:

8 pieśni op. 9 do słów T. Micińskiego

- I Kiedy odejdę w dal*
- II Nad morzem*
- III Płyną ciche, srebrne łzy*
- IV Kiedy cię moje opłotą sny*
- V Powiało na mnie morze snów*
- VI Na księżycu*
- VII Zahuczał wicher*
- VIII Nokturn (Las płaczących brzoź)*

Orfan op. 12, 4 pieśni do słów C. Jellenty

- I Ach, znikły, jak sen*
- II Chłód grobu powiał*
- III Spójrz, ach, wokół*
- IV To petzam, jak czerw*

Sześć pieśni op. 14 do słów H. Ibsena, F. Nietzschego, H. Heinego

- I Agnes*
- II Bezpowrotnie*
- III Łabędź*
- IV Wenecja*
- V Piosnka dziewczyny*
- VI Tęsknota*

Sześć pieśni op. 16 do słów T. Micińskiego

- I Fioletowe góry*
- II Natchnienie*
- III W mem sercu baśni*
- IV Bądź zdrowa*
- V Palmy*
- VI Akwarela*

Trzy pieśni op. 19 do słów M. Paruszewskiej, T. Micińskiego, S. Wyspiańskiego

- I Łabędź*
- II Serenada*
- III Jasna Lednica*

Z erotyków op. 51 do słów E. Słoińskiego, Z. Różyckiego, W. Shakespeare'a

- I Baśń*
- II Twe usta*
- 30. III Pieśń weselna*

Ballada op. 60 do słów A. Asnyka

Wykonawcami zarejestrowanych na płycie CD utworów są:

- Dominika Grzybacz – fortepian
- Wiktoria Zawistowska – Tyliba – mezzosopran (op.9, 12, 19)
- Jolanta Pawlikowska – sopran (16, 51, 60)

Nagranie zrealizowano w Sali Koncertowej im. K. Moszumańskiej – Nazar w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie, w dniach 8-11.08.2024. Reżyserem dźwięku był Pan Marcin Domżał.

Ocena dzieła artystycznego

Pani mgr Dominika Grzybacz od lat poświęca się nie tylko współpracy artystycznej ze śpiewakami, ale również działaniom popularyzatorskim oraz wydawniczym twórczości pieśniowej Ludomira Różyckiego. Naturalną konsekwencją tych prac jest fonograficzne zarejestrowanie opusowanych zbiorów cykli pieśni wspomnianego twórcy, uzupełnione o „Balladę” op. 60, stanowiące dzieło artystyczne postępowania doktorskiego. Mimo pojawienia się w ostatnim czasie kilku wydań płytowych pieśni Różyckiego, nagranie Doktorantki jest wartościowym wkładem w ubogą (w dalszym ciągu) listę publikacji zawierających tę intrygującą muzykę.

Wykonanie Pani Dominiki Grzybacz pieśni Ludomira Różyckiego wyróżnia bardzo dobre odczytanie charakterystyki i atmosfery każdej z kompozycji w ogólnym ujęciu , ale także wnikliwą interpretację wszelkich detali partytury oraz komponentów kooperacji kameralnej z muzycznymi partnerkami – Panią Wiktorią Zawistowską – Tyliba (mezzosopran) i Panią Jolantą Pawlikowską (sopran). Pianistka Doktorantki odznacza się dużym profesjonalizmem, bogatymi możliwościami technicznymi, kolorystycznymi i retorycznymi.

Pragnę odnieść się w sposób skrótowy i wybiórczy do kilku elementów, które dla piszącego te słowa, stanowią wartości szczególne prezentacji artystycznej, w kontekście nie tylko dotyczącym nagranych pieśni, ale przede wszystkim dotyczącym aspekt kameralny wykonania.

Pierwszym z nich to gra akordowa Kandydatki – w wielu pieśniach czy ich fragmentach udowadnia ona jak bogato, z jakim napięciem i retoryką można te struktury wykonać, wyluskując odpowiednie składniki i we właściwy sposób balansując poszczególne składowe akordu. Doskonałym tego przykładem jest pierwsza z pieśni – „Kiedy odejdę w dal” op. 9 nr 1. Kwestia ta ściśle wiąże się w dużej mierze z podkreśleniem czy wykreowaniem w partii fortepianu nie tylko nastroju danej pieśni czy jej fragmentów, zdań, ale wręcz pojedynczych słów. Jest to wyjątkowo budujące, świadczy bowiem o pełnym zrozumieniu współpracy między partią wokalną i instrumentalną. Dla zilustrowania tego niech posłuży choćby adekwatne zaznaczenie w partii fortepianu słów „kotyszą” lub „uderzą” w pieśni „Jasna Lednica” op. 19 nr 3, czy zmiana agogiki przy wyrazach „pędzę”, „gnan” w „To pełzam, jak czerw” op. 12 nr 4. To jedynie próbki bardzo zauważalnej imitacji treści słownej zrealizowanej na klawiaturze fortepianu – myślę, że można pokusić się o jeszcze więcej tego typu szczegółów (np. więcej lewej ręki aniżeli równolegle prowadzonej linii z głosem w pieśni „Chłód grobu powiał” gdzie słyszymy słowa „.....przebiega dreszcz lodowy”).

Kolejnym elementem, na który chciałbym zwrócić uwagę, to dysponowanie agogiką w kontekście współpracy między żywym instrumentem, jakim jest głos ludzki, a fortepianem. Doktorantka, w moim odczuciu, w sposób bardzo plastyczny i organiczny operuje czasem muzycznym, pozwalając na spokojną wypowiedź partii wokalnej oraz naturalną potrzebą wzięcia oddechu, przy czym za każdym razem jest to doskonale przygotowane muzycznie, stopione w narracyjny przebieg. Uważam to za arcyważną umiejętność, która pozwala, między innymi, odbierać wykonanie zespołowe w sposób niezakłócony „technikami”....

Wśród zarejestrowanych pieśni znajdujemy te, które wymagają szczególnej uwagi w realizowaniu gęstej faktury, nierzadko wymagającej pianistycznie, w połączeniu z partią wokalną zapisaną w niższym, mniej brzmiącym rejestrze głosu. Doktorantka wykazała się niezwykle świadomością niebezpieczeństwa takich momentów i udowodniła pełne zrozumienie w osiągnięciu odpowiedniego

balansu i zastosowaniu przejrzystej relacji dynamicznej pomiędzy partiami. Do tychże pieśni zaliczyć można na przykład: „*Piosnkę dziewczyny*” op. 14 nr 5, „*Bądź zdrowa*” op. 16 nr 4, „*Palmy*” op. 16 nr 5, „*Baśń*” op. 51 nr 1 czy „*Twe usta*” op. 51 nr 2. Z drugiej strony potrafi wesprzeć właściwą intensywnością śpiew w miejscach, gdzie partia instrumentu jest uboższa, a głos wykonuje materiał muzyczny w rejestrze, który pozwala na donośniejsze wykonanie.

Dzieło artystyczne zawiera 31 pieśni, wśród których pragnę wyróżnić *Sześć pieśni* op. 16. W moim odczuciu cykl ten jest najbardziej zróżnicowany nie tylko kompozytorsko, ale przede wszystkim w sposób wieloraki wykonany, zarówno na przestrzeni pojedynczej pieśni jak i narracji całego zbioru sześciu kompozycji.

Z recenzenckiego obowiązku nie mogę pominąć osobistego poczucia niedosytu z braku większej zmienności i ukazania szerszej palety barw i nastrojów czy ekspresji w partii wokalne. Słuchając każdej kolejnej pieśni miało się poczucie tej samej intensywności i kolorystyki. Głęboko wierzę, że rozszerzenie spektrum odcieni siły wyrazu i barw jeszcze bardziej uwydatnią piękno tych nietuzinkowych kompozycji.

Pod względem warstwy fonicznej nagranie zostało zrealizowane znakomicie - ujęcie dźwiękowe jest wyważone, raczej bliższe, ale z zachowaniem przestrzenności.

Dzieło artystyczne Pani mgr Dominiki Grzybacz to cenny wkład w propagowanie zjawiskowej twórczości Ludomira Różyckiego. Z satysfakcją pragnę podkreślić odczuwalne zaangażowanie i wysoką jakość wykonawczą Doktorantki. Przedłożone nagranie liryki wokalne Różyckiego nacechowane jest pieczołowitością, świetnym zrozumieniem kwestii kameralnej współpracy z partią wokalną, a przede wszystkim oddaniu się intencjom kompozytora i wnikliwym odczytaniu wskazówek zawartych w partyturze.

Dzieło artystyczne niniejszego postępowania doktorskiego przyjmuje.

Ocena opisu dzieła artystycznego

Praca pisemna będąca opisem dzieła artystycznego mgr Dominiki Grzybacz składa się z czterech głównych rozdziałów, wstępu, zakończenia oraz bibliografii. Uzupełnieniem jest aneks, zawierający autorskie (we współpracy z Haliną Tylibą) tłumaczenia tekstów pieśni na język angielski oraz ich transkrypcje fonetyczne.

Wstęp do pracy, oprócz przedstawienia jej konstrukcji, przybliży czytelnikowi powody Doktorantki, dla których podjęła się eksploracji twórczości pieśniowej Ludomira Różyckiego, obecny stan badań nad tym repertuarem oraz cel dysertacji z perspektywy pianisty - kameralisty.

Rozdział pierwszy, w sposób skondensowany, poświęcony został rozwojowi pieśni na głos i fortepian od klasycyzmu przez romantyzm, skończywszy na przeobrażeniach estetycznych XIX i XX wieku i czasach działalności bohatera pracy doktorskiej. Scharakteryzowana została również twórczość kompozytorów polskich w obszarze liryki wokalne. Przyznam, że mimo bardzo ogólnikowych i zwartych informacji zamieszczonych w tym rozdziale był on dla mnie odkrywczy – prócz wymienienia licznej grupy uznanych twórców znajdujemy również nazwiska mniej znane lub zupełnie

nieznane teraz, a popularne w czasach „moniuszkowskich”. Bardzo inspirujące i świadczące o głębokich poszukiwaniach Doktorantki.

Drugi rozdział przedstawia krótko sylwetkę Ludomira Różyckiego, jego drogę artystyczną i życiową. Szczególnie interesującym jest podrozdział traktujący o powstawaniu kolejnych pieśni i ich percepcji przez krytyków. Doceniam wnikliwość badawczą tej części dysertacji.

Meritum części opisowej pracy doktorskiej stanowi rozdział następny. Jest to szczegółowa analiza utworów stanowiących dzieło artystyczne. Wszystkie pieśni zostały poddane drobiazgowym badaniom według stałego schematu. Doktoranta każdorazowo w tabelach przedstawia różnice między tekstem poetyckim, a tym wykorzystanym w warstwie słownej kompozycji, następnie przybliża kontekst literacki, by przejść do formalnej konstrukcji pieśni. Ciekawym elementem badań jest spojrzenie na tkankę muzyczną i odnalezienie kompozytorskich zabiegów, które podkreślają, imitują, dopowiadają, odzwierciedlają tekst słowny, tworząc monolit i wspólną aurę pieśniowej opowieści. Istotną częścią rozważań są obserwacje i wskazówki Doktorantki dotyczące praktyki wykonawczej, oparte na osobistym doświadczeniu współpracy z wokalistami oraz pracy nad utworami. Przetawione wnioski Pani Dominiki Grzybacz, choć indywidualne, uważam za trafne i z pewnością stanowią ważną pomoc w odczytywaniu tej twórczości w przyszłości. Cieszę się bardzo, że opisując aspekt wykonawczy pieśni Doktorantka skupia się na tych samych elementach, o których niżej podpisany wspominał w krótkiej ocenie przedłożonego nagrania.

Część opisowa pracy doktorskiej została wykonana sumiennie i kompetentnie. Z pracy wylania się wielka pasja i zaangażowanie Autorki w sferę poruszanych zagadnień i ich eksplorację. Doktorantka zadbała o staranność językową i stronę edytorską pracy (z drobnymi niedoskonałościami), choć schematyczność i przewidywalność rozdziału trzeciego może nieco nużyć. Autorka często przytacza w swej pracy numerację taktów i warstwę tekstu muzycznego – myślę, że w tym kontekście zamieszczenie nieco większej ilości przykładów nutowych byłoby cennym punktem odniesienia dla czytelnika.

W Podsumowaniu Kandydatka dzieli się swoimi przemyśleniami na temat roli pianisty, który współkreuje artystycznie dzieło kameralne. Dyskusja w tym obszarze toczy się od lat i szczęśliwie zauważyć można pewne zachodzące zmiany w postrzeganiu „pianisty – kameralisty”. Pani mgr Dominika Grzybacz odnalazła w pieśniach Ludomira Różyckiego trafne argumenty, aby dowieść równorzędnej roli pianisty w kameralistyce wokalnie – instrumentalnej. Pozwolę sobie na przytoczenie ostatniego akapitu pracy, który w tym wypadku odnosi się do pieśni Różyckiego, ale z powodzeniem może być odczytany jako istotna refleksja ogólna - dla pianistów, ale również (a może przed wszystkim...) dla współpracujących z nimi śpiewaków i instrumentalistów :

„Zbiór pieśni Ludomira Różyckiego, będący interesującym laboratorium partnerstwa i dialogu może stanowić dla pianisty-kameralisty niezwykłą przestrzeń artystycznego spełnienia. Wykonanie tych pieśni wymaga głębokiego zanurzenia się w świat brzmień kompozytora w wymiarze intelektualnym, pianistycznym, kameralnym i interpretacyjnym, a wniknięcie w ich bogactwo z pełnym zaangażowaniem, poznanie tekstu, struktury muzycznej oraz współzależności partii, staje się nie tylko procesem wykonawczym, lecz także duchową podróżą do indywidualnego świata tego kompozytora. Właśnie w tym obszarze partnerstwo między śpiewakiem a pianistą osiąga swój najgłębszy sens. Jest współkreacją, w której obie strony dążą do wspólnego ideału – jak najlepszego uchwycenia i przedstawienia prawdy wyrażonej w dźwięku i słowie.”

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Dominiki Grzybacz pt.: „Pieśni na głos i fortepian Ludomira Różyckiego. Zagadnienia interpretacyjno – wykonawcze z perspektywy pianisty – kameralisty” stanowi oryginalny i wartościowy wkład w badania nad twórczością pieśniarską tego, w dalszym ciągu, niedocenianego kompozytora. Dzieło artystyczne, przedłożone w ramach pracy doktorskiej, uważam za przekonujące pod względem artystycznego przekazu, a jego opis jest indywidualnym, nowym spojrzeniem na poruszaną tematykę.

Pracę doktorską Pani mgr Dominiki Grzybacz z satysfakcją przyjmuję i stwierdzam, iż spełniła wszystkie wymagania Ustawy.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Radosław Kord', is written in a cursive style.